

БОЙКО ОКСАНА АНАТОЛІЙВНА

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, старший викладач кафедри інновацій, інформаційної діяльності в освіті та навчання за міжнародними проектами, кандидат наук з державного управління

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стратегія національної безпеки України – документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки [4].

В Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 зазначено: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність в Україні. Реалізація цієї норми Конституції України – головна ціль державної політики національної безпеки».

Загрози національній безпеці України це явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України [4].

Для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони України. Для цього оптимізується державна система цивільного захисту шляхом удосконалення її структури та системи управління (координації), удосконалюється реагування на загрози, пов'язані з надзвичайними ситуаціями будь-якого характеру, уточнюються завдання на мирний час та в особливий період.

Питання загроз національній безпеці України у сфері цивільного захисту досліджували С. Артем'єв, П. Волянський, В. Квашук, Ю. Рак, Н. Клименко, В. Коваленко, В. Кривцова, М. Криштанович, О. Малько, О. Подскальна, С. Порока, Г. Ситник, А. Терент'єва, І. Усатюк.

Автором під час роботи над дисертаційним дослідженням проаналізовано розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, обґрунтовано теоретико-методологічні засади функціонування цивільного захисту як специфічного напрямку діяльності держави в контексті національної безпеки України, його важливе місце в системі національної безпеки, особливо в умовах на той час збройного конфлікту на сході України [3].

Визначено теоретичний зміст державного управління у сфері цивільного захисту як складової національної безпеки в сучасних умовах державотворення, аргументовано, що організація цивільного захисту в Україні на всіх етапах його становлення та розвитку безпосередньо

пов'язана з національною безпекою і обороною України. Проаналізовано виконання функцій ДСНС як складової сектору безпеки і оборони, взаємодію суб'єктів забезпечення національної безпеки України, функціонування ДСНС як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту.

Грунтовно розглядаються питання участі органів та підрозділів цивільного захисту в рамках проведення операції об'єднаних сил в дисертаційному дослідженні О. Лещенка на тему «Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу» [2].

Цивільний захист як чинник системи забезпечення національної безпеки досліджували С. Артем'єв та О. Малько. Висвітлено організаційні засади проведення заходів цивільного захисту і проблемні питання функціонування єдиної державної системи цивільного захисту [1].

Розглядаючи сучасні загрози національній безпеці України у сфері цивільного захисту пропонується виокремити наступні:

- значні масштаби руйнувань внаслідок бойових дій на території України;
- велике антропогенне і техногенне перевантаження території України;
- зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- небезпека техногенного, у тому числі ядерного та біологічного, тероризму.

На порядку денному постають такі актуальні завдання:

- подолання наслідків глобальних катастроф техногенного характеру, зокрема в ядерній енергетиці;
- протидія надзвичайним ситуаціям природного характеру, зокрема пожежам в природних екосистемах, повеням, пов'язаним із глобальними змінами клімату;
- функціонування системи цивільного захисту в умовах світових пандемій, зокрема гострої респіраторної хвороби COVID-19;
- підтримання належного технічного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на річці Дніпро;
- посилення уваги до підтримання в належному технічному стані ядерних об'єктів на території України;
- захист об'єктів критичної інфраструктури в умовах війни, зокрема на транскордонних територіях;
- запровадження системи управління техногенного та пожежного безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу;
- використання цифрових технологій в інтересах стійкого функціонування системи цивільного захисту в умовах воєнного стану тощо.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» Державна служба України з надзвичайних ситуацій є складовою секто-

ру безпеки і оборони. На виконання статті 29 цього Закону Міністерством внутрішніх справ України розробляється Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, яка вноситься на розгляд Кабінету Міністрів України. Кабінет Міністрів України за результатами розгляду вносить її до Ради національної безпеки і оборони України для схвалення та подальшого затвердження Указом Президента України. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України – документ довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України [4].

Важливим завданням постає організація проведення на виконання Закону України «Про національну безпеку України» огляду цивільного захисту – процедури оцінювання стану готовності єдиної державної системи цивільного захисту, спроможностей її функціональних та територіальних підсистем, сил цивільного захисту до реагування на можливі надзвичайні ситуації та стану захищеності населення і територій від таких ситуацій.

Слід також зазначити, що побудова ефективної системи безпеки можлива тільки на основі використання новітніх наукових досягнень та передових технологій в системах державного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів управління цивільним захистом, всебічної підготовки управлінських кадрів і населення в цілому до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Важливим є запровадження найкращих стандартів державного управління, зокрема з використанням європейського та світового досвіду.

Слід відзначити, що незважаючи на значну кількість праць із проблематики національної безпеки саме проблема протидії реальним загрозам національній безпеці України у сфері цивільного захисту є недостатньо дослідженою.

Список використаних джерел:

1. Артем'єв С. Р., Малько О. Д. Цивільний захист як чинник системи забезпечення національної безпеки. Наука і правоохорона. 2018. № 2 (40). С. 42–48. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2018_2_7.
2. Лещенко О. Я. (2020). Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу [Дис. канд. політологічних наук, Національний інститут стратегічних досліджень]. Репозитарій Національного інституту стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/proekt-rukopis-leschenka-ost-utoch.-09.01.2020.pdf>
3. Подскальна О. А. Розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України: серія «Державне управління». 2017. № 4 (32). С. 20–27.
4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»:

Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.
<https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

Ключові слова: національна безпека, державне управління, цивільний захист, єдина державна система цивільного захисту, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, європейська інтеграція, надзвичайна ситуація.

Key words: national security, public administration, civil defense, unified state system of civil defense, State Service of Ukraine for Emergencies, European integration, state of emergency.

ЖОГНО АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

*Одеський національний морський університет,
здобувач вищої освіти*

ІВАНЦОВА ЗОЯ АНАТОЛІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, доктор філософії*

ПРАВО ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮВАЛИ ЗБРОЙНУ АГРЕСІЮ ПРОТИ УКРАЇНИ, НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ

На сьогоднішній день значна увага українського суспільства прикута до судових процесів відносно осіб, які здійснювали збройну агресію проти України. Правники-практики, здебільшого адвокати, на фаховому рівні дискутують щодо можливостей надання професійної практичної допомоги таким особам, дотримання процесуального законодавства під час здійснення судочинства.

У вказаному контексті досить цікавими та актуальними постали дискусії в розрізі права на професійну правничу допомогу та конфлікту інтересів адвоката і клієнта, дискусії щодо забезпечення права на користування послугами перекладача не тільки в судових процесах, але й під час особистого спілкування особи, яка здійснювала збройну агресію проти України (підсудного) та його адвоката.

Так, у відповідності до ст. 59 Конституції України, кожен має право на професійну правничу допомогу; випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно; кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1].

Доступ особи, яка здійснювала збройну агресію проти України (підсудного) до вторинної правової допомоги врегульовано Законом України «Про безоплатну правову допомогу» [2].

Загалом із вищевказаних нормативних гарантій правової допомоги вбачається необхідність держави забезпечити таку професійну правничу допомогу.